

Kultur- og kirke departementet
postboks 8030 Dep
0030 OSLO

dok 162

Kultur- og kirke dep.	
Saksnr. <i>20080086</i>	Dato <i>30.4.09</i>
Kode <i>KI-312</i>	Hol

Vår saksbehandler
Kjartan B. Fønstelién
Telefon 22055674

Vår dato
28.04.2009
Deres dato
12.02.2009

Vår referanse (oppgis ved svar)
2005/2821-12 SEN Q10
Deres referanse
2008/0086 KIA POG

Høring- Pilegrimsleden som nasjonal satsing

Det vises til høringen om "På livets vei. Pilegrimsmotivet – et nasjonalt utviklingsprosjekt" med frist 15.04.09, med utvidet høringsfrist til 30.04.2009 etter avtale.

Akershus fylkeskommune har sammen med de aktuelle kommunene følgende kommentarer til pilegrimsleden som nasjonal satsing:

Pilegrimsledene i Akershus fylke omfatter både den østlige og vestlige leden til Hamar. Leden utgjør mer enn en sjettedel av veien til Trondheim. Ledene både fra Østfold og Vestfold går gjennom Akershus. Akershus er et kommunikasjonsmessig knutepunkt mellom ledene og mellom bruken av sjø og land i pilegrimenes reise mot nord. Omtalen av pilegrimsleden gjennom Akershus er nesten fraværende i utredningen og pilegrimsmotivet i Akershus er ikke omtalt.

I dag er pilegrimsleden skiltet og tilrettelagt gjennom Bærum (vestleden), Skedsmo, Ullensaker, Eidsvoll og Sørums (østleden). Det er nedlagt et stort arbeid i leden. På sikt ønsker vi også å få forlenget leden som går fra Tønsberg gjennom Asker og Bærum. Vi arbeider for at Follokommunene skal trekkes med for å koble de østlige ledene opp mot hovedleden. Akershus fylkeskommune ønsker å bidra aktivt til samordning av pilegrimsledene gjennom fylket.

Kommunene og Afk, mener i tråd med utredningen at satsingen på pilegrimsleden bør forankres lokalt. Vi ser i tillegg for oss en større vektlegging av lokal bruk av pilegrimsleden. Det er de færreste som går hele leden til Nidaros, mange aktiviteter er knyttet til lokal bruk og denne bruken bør løftes fram. I et lengre perspektiv er det viktig å ta vare på og å videreutvikle lokale kulturstier knyttet til leden.

Konkret begrunner vi lokal bruk av leden ut fra et folkehelseperspektiv, utifra lokal verdiskaping og fra et identitetsperspektiv. Dette er verdier og satsingsområder både i kommunene og i fylkeskommunen. Afk og kommunene vil også satse på universell utforming ved skilting av et utvalg av kulturminnene langs leden, samt å tilgjengeliggjøre deler av leden for flest mulig.

Akershus er det nest største fylket etter folketall, med en stor forventet befolkningsvekst. I tillegg ligger landets største flyplass, med 20 millioner besøkende årlig, sentralt i fylket. Dette representerer en utfordring med henhold til å ivareta mangfoldet av kulturminner og skjøtte dem på en bærekraftig måte. Det ligger også en forpliktelse og store muligheter i å formidle pilegrimsleden og de andre kulturminnene langs leden til befolkningen og tilreisende. Kommunene og Afk

arbeider aktivt mot reiselivet for å synliggjøre kulturminner som reiselivsdestinasjoner og har et omfattende program for tilrettelegging av kulturminner. Afk ønsker å utvikle pilegrimsleden som den røde tråden gjennom kulturlandskapet, kulturminnene, gårdsturisme, lokal småskalaproduksjon og næring. Derfor satser Akershus på å skilte kulturminner som sin hovedsatsing i kulturminneåret 2009. Flere av kulturminnene som skiltes i samband med kulturminneåret 2009, ligger i tilknytning til leden. Eksempelvis kan nevnes Raknehaugen, Nordeuropas største gravhaug fra jernalder.

Afk mener at det er viktig å fremheve kulturminnene som er samtidige med pilegrimsleden, men også de førkristne kulturminnene og de etterreformatoriske minnene. Mange steder går leden i veifar langt eldre enn kristendommen. På begge sider av Viken (Oslofjorden) har skipsleia vært staket ut etter de gamle åsrøysene fra bronsealder. Spor etter tidlig industri og husmannsplasser finnes mange steder. På denne måten kan pilegrimsleden integreres bedre i kulturminnevernet og bidra til bedre vern og økt interesse for alle typer kulturminner. Oppmerksomhet og vern av etterreformatoriske minner vil og bidra til å oppfylle forpliktelsen til Valetkonvensjonen. Vi ønsker et helhetlig syn på alle kulturminner langs leden slik at disse kan forvaltes på en best mulig måte, samtidig som de kommer befolkningen til gode.

Pilegrimsmotivet i Akershus- status og planer

Fire av ledene gjennom Akershus går mot Nidaros. Den vestlige leden har gått gjennom Bærum og over Ringerike. Den østlige leden til Hamar har gått gjennom Skedsmo, Sørum, Ullensaker og Eidsvoll. Fra Eidsvoll har man kunnet seile på Mjøsa til Hamar. Den østlige leden fra Sverige har gått gjennom Østfold og Akershus til Oslo i Viken. Vestfoldleden har gått gjennom Buskerud og Akershus til Oslo. Sjøveien opp Viken (Oslofjorden) har også vært benyttet i tillegg til landeveien både fra øst og vestsiden.

Kommunene i Folloregionen og Asker kommune vil bli trukket med i den videre satsingen på utviklingen av pilegrimsleden. Byantikvaren i Oslo og Afk har inngått samarbeid om å skilte og tilrettelegge pilegrimsleden fra Oppegård til Oslo.

Deler av leden fra Eidsvoll til Hamar har foregått på Mjøsa. Sjøveien er brukt av de østlige og vestlige ledene til Oslo. Det bør utredes muligheten til å leie gode robåter til å ro disse strekningene. Organisasjoner som Oslofjordens friluftsråd er naturlige samarbeidspartnere og har kompetanse på drift av denne typen. Det er også naturlig fra et forvaltningsståsted at et samarbeid mellom kyststien og pilegrimsleden innledes.

Flere av kulturminnene langs leden inngår i Afks satsing i kulturminneåret 2009, med omfattende tilstandsregistrering, kartlegging av infrastruktur, skjøtelsesplaner og skilting. Flere av kulturminnene vil bli tilrettelagt for universell utforming. Afk ser på pilegrimsleden som et kulturminne som binder de andre kulturminnene sammen, gir landskapet mening og tidsdybde.

Den østlige leden mot Hamar-Romerike

Skedsmo

Ved det gamle tingstedet på Skedsmovollen ligger en rekke gravhauger og det var her på dette sentrale stedet i bygda kirken ble reist. Utenfor kirken står minnesmerket over slaget ved Nitja hvor Olav Haraldson beseiret raumerne. Veien fra Skedsmo kirke følger Farseggen (faret over eggen) ned mot Leirsund.

Arrangementer

I forbindelse med kulturminneåret 2009 skal Afk skilte og tilrettelegge gravminnene som ligger ved pilegrimsleden over Farseggen.

Sørum

Veien fortsetter inn i Sørum mot Frogner middelalderkirke. Fra Frogner kirke følges gml. Kirkeveg til Frogner sentrum, hvor den kommer inn på Kongeveien fra 1800-1810. Over Vilbergfjellet går leden på stier fram til St. Olavs gang og videre til øvre Vilberg gård. Fra Vilberg følges den gamle gårdsveien, som delvis framstår som "hulvei" over til vestre Arteid gård. Sørum kommune har vedtatt at det skal bevilges penger til fortsatt vedlikehold og utvikling av leden gjennom kommunen.

Ullensaker

I Ullensaker går leden innom Ullensaker kirke, hvor dagens kirke er den fjerde i rekken. Fra Asper og til Hovin følger leden traseen for oldtidsvegen. Rett sør for Hovin er det laget en egen bru over Tveia. På dette stedet har pilegrimene krysset Tveia gjennom 500 år. Leden går innom kulturmiljøet på Hovin, med 1600-tallskirken, den fredede Skrivergården, og gravhauger fra jernalderen. Videre går den forbi Raknehaugen, deretter opp hulvegen og Haugsalleen mot Sand. Landskapet veksler mellom natur og bebygd landskap og forbi Hersjøen. Ved kulturmiljøet på Risebro føles nærheten både til embetsgården, barnehjemmet, tusen års samferdselshistorie og Henrik Wergelands havarerte kjærlighetshistorier. Her arbeides det med å opprette pilegrimslosji og en enkel informasjonspost. Ullensaker kommune arbeider for å utvikle leden både mot langvandrere og mot lokal bruk.

Arrangementer

Ullensaker kommune, Ullensaker museum og Afk har markering av "formidlingsprosjekt Raknehaugen" og jernalderen på Romerike 4. juni. Prosjektet formidler Raknehaugen og de omkringliggende kulturminnene, deriblant også pilegrimsleden. Underholdning, foredrag, servering av historisk mat, og avduking av nye informasjonsskilt. Kommunen og Afk arbeider aktivt mot reiselivet for å gjøre området til en reiselivsdestinasjon.

Eidsvoll

Gjennom Eidsvoll følger pilegrimsvegen i all hovedsak Oldtidsvegen gjennom bygda. Lange strekninger er denne sammenfallende med Kongevegen. Pilegrimsvegen kommer inn i Eidsvoll ved Rise bru, og vejen følger Oldtidsvegen/Kongevegen fram til Eidsvoll Verk, der Kongevegen går rett nordover mot Minnesund og Oldtidsvegen (og pilegrimsvegen i dag) går nordøstover mot Eidsvoll. Ved Eidsvoll Verk er det valgt å gå langs Andelva på Industrihistorisk sti, og så ut på Oldtidsvegen igjen ved Venjarfossen. Derifra går Oldtidsvegen fram til Eidsvoll kirke og tingplassen for Eidsivatinget. I dette området går også kulturhistorisk sti som er knyttet til Eidsivatinget, Eidsvoll kirke, familien Wergeland og Eidsvoll stasjon hvor første tog fra Christiania gikk i 1854.

Eidsvoll kommune er opptatt av å løfte fram kulturstien og industrihistorisk sti som er tilrettelagt i tilknytning til pilegrimsleden. Henrik Wergelands hus, Eidsvollbygningen og Eidsivatinget er av kulturminner av nasjonal interesse som også har appell til vandrere. Eidsvoll kommune og Afk støtter forslaget i utredningen om å gjøre Skibladner til pilegrimsbåt.

Arrangementer

Eidsvoll kommune åpner hvert år Eidsvoll kirke for pilegrimer med egen gudstjeneste og bespisning. Eidsvoll 1814 er åpen for turister og vandrere og tilbyr guidet omvisning med grupperabatt.

Den vestlige leden- Bærum

Leden gjennom Bærum går fra Fåbro som er det eldste kjente brostedet over Lysakerelva. Videre går veien forbi Haslum kirke fra slutten av 1100-tallet, gjennom Bærumsmarka og opp Lommedalen. Underveis er det vakre kulturlandskap, spor etter middelaldertufter og kalkbrenning. Veien går videre over Krokskogen og inn i Buskerud og Ringerike, hvor Olav Haraldsson vokste opp.

Arrangementer

Årets fellesvandring Oslo-Trondheim 19.06.-28.07.09, som arrangeres av Pilegrimspresten i Nidaros, vil i år benytte vestleden som går gjennom Bærum og på vestsiden av Mjøsa.

Med vennlig hilsen

Anne Traaholt
Teamleder kulturminner

B. Kjartan Fønsteli
Rådgiver arkeologi

Kopi til:
Ole Grimsrud